

**ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА
НА РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ
„СТОЮ ШИШКОВ” – СМОЛЯН
ЗА 2010 ГОДИНА**

ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЧИ:

1. Изпълнение мисията на музея, приета от колегията през 2005 г. и на планирани задачи.
2. Разработване и въвеждане Правилник за дейността на Регионален исторически музей „Стою Шишков” – Смолян, съобразно изискванията на Закона за културното наследство от 2009 г. и поднормативни законови актове.
3. Опазване и експертиза на движимите културни ценности, притежание на РИМ – Смолян. Дигитализация на музейни фондове - въвеждане данни за фондовите единици, съхранявани в музея, в електронните информационни масиви по собствено разработена Музейна информационна система.
4. Интерактивно популяризиране на културно-историческото наследство на Смолянска област.
5. Утвърждаване на институцията като културен и научен институт с регионални функции, която на територията на граничната с Република Гърция Смолянска област издирва, изучава, опазва и представя културни и природни ценности и образци с познавателна, образователна и естетическа цел. Изпълнение на ангажименти по проекти, на които музеят е партньор или е в договорни отношения с водещата организация.

1. Събирателска дейност

Отдел „Археология”: събирателската дейност е планирана и насочена към попълване фондовете „Археология” и „Нумизматика” чрез редовни теренни проучвания на археологически ценности от нашите специалисти. Такива са предвидени в рамките на проекти и планови дейности на други организации, реализирани на територията на Смолянска община. Археологическите проучвания бяха насочени към опознаване на крепостното строителство и начина на живот в укрепителните съоръжения в Средните Родопи (тракийска крепост „Градището” край с. Гела и средновековната крепост, популярна като „Момчилова крепост”, край с. Градът) и археологически изследвания върху християнското култово строителство през античността (ранно християнска базилика в с. Гела). Във фондовете са постъпили също предмети с археологически характер, предоставени от Окръжна прокуратура – Смолян, които подлежат на идентификация и регистрация. Няма археологически проучвания на външни екипи и постъпления от тях. Липсват и постъпления от случайни находки или предадени от граждани по смисъла на чл. 93 от Закона за културното наследство.

В направление „История на Среднородопския край”, представено от отделите „История на българските земи през XV-XIX в.” и „Нова и най-нова история”, събирателската дейност е насочена по дългосрочните музейни програми и попълване на

колекциите: „Националноосвободително движение”, „Църковно-освободителни борби през Възраждането”, „Съединение на Княжество България и Източна Румелия”, „Местна власт – символи и отличия”, „Културно-просветни институции”, „Почетни граждани”, „Кметове на Смолян” и „Произведено през социализма”. Благодарение на дарения са постъпили предмети, документи и снимки, свързани с национално освободителното движение и със социално-икономическото и културното развитие на Смолянския край през ХХ век.

В отдел „Етнография и фолклор” събирателската работа е насочена към попълване на колекцията, свързана с темата за Кирило-методиевската празничност. Акцентирано е върху увеличаване на фонда в областта на визуализацията – фото и видео. Приоритетни области са нематериалното културно наследство; съвременните тенденции в развитие на местната култура. Поставено начало за събирателска дейност на тема „градски (социалистически) бит”.

2. Фондова дейност

I. Регистрация, научно описание и научно-техническа обработка на музейни ценности.

I.1. Организация на работата на фондовата комисия:

През годината е проведено едно заседание на фондовата комисия. Докладвани са общо 286 предмета, снимки и документи, постъпили като дарение и в резултат от събирателската работа на колегите, за които е преценено, че следва да се заведат в научно-спомогателен фонд. Други предмети - дарения, придобити от археологически разкопки, постъпили от Окръжна прокуратура-Смолян, общо 89 на брой, се подготвят за идентификация по изискванията на Наредба № Н-3 (ДВ 101, 2009).

I.2. Паспортизация на фондовете:

I.2.1. Изготвени и заведени в Научен архив научни паспорти през 2010 г.:

- Фонд „Археология” – 152 бр.
- Фонд „История на българските земи през XV-XIX век” – 405 бр.
- Фонд „Нова история” – 326 бр.
- Фонд „Кирил Маджаров” – 322 бр.
- Фонд „Най-нова история” – 58 бр.

I.2.2. Актуализиране на научни паспорти в резултат на допълнителни проучвания и публикации на културните ценности, реставрация и консервация, движение –фонд „Археология”, „Нумизматика”, „Етнография”, „Обреден реквизит”.

I.2.3. Заснемане на цифров носител и сканиране на културни ценности от фондове „Етнография”, „История на българските земи през XV-XIX век”, „Нова история” и „Кирил Маджаров” с цел добавяне към модул „Научни паспорти”.

I.3. Музейна информационна система:

1.3.1. Въвеждане в МИС описанията на нови 35 475 бр. негативи от фотоархива на музея.

1.3.2. Въвеждане в МИС на нови 842 бр. заглавия от библиотеката на музея.

*1.3.3. Промяна на модул „Фондове” и налагане на технически модел *database splitting* с цел визуализиране умалени варианти на снимките за научните паспорти.*

Музейната информационна система обхваща различни модули и фактическото състояние към края на 2010 г. е:

- Модул „Фондове” се попълва от специалистите по отдели. Съдържа данни за 26 764 културни ценности и материали от научно-спомогателен фонд, към които 16 889 изображения. Основни функции - тематични указатели; селищен, топографски, м.о.л. указател; движение; разпечатване на паспорти по стандартен образец.

- Модул „Библиография” се попълва от всички специалисти. Съдържа 2578 записа с пълни библиографски данни и въведени ключови думи.
- Модул „Фототека” съдържа 14 587 дигитални изображения (сканирани материали и заснемане на актуални събития).
- Модул „Филмотека” съдържа описания за 86 350 кадъра – чернобели и цветни негативи и диапозитиви.
- Модул „Библиотека” съдържа основни библиографски данни за 2595 издания.

II. Опазване и контрол на движимите паметници на културата.

II.1. Регулярен надзор по отчетността на първичната документация и регистрация на музейните постъпления. Извършен е по време на инвентаризациите. Пълна инвентаризация на музейните фондове на основание § 15 от Преходни и заключителни разпоредби на Закона за културното наследство:

- „Нумизматика”;
- „История на българските земи през XV-XIX в.”;
- „Оръжейна сбирка”;
- „Дичо Петров”;
- „Ласло Наги”;
- „Дарение о.з.полк. Райчо Пеев Харбалиев”;
- „Етнография”;
- „Фолклор”;
- „Обреден реквизит”.

II.2. Инвентаризация и приемане-предаване на ново м.о.л. на Научен архив и фонд „Оригинални произведения на изкуството”.

II.3. Ежедневно наблюдение и регулиране на температурно-влажностния режим във фондовите помещения.

II.4. Изготвени са актуални топографски указатели във фондове „Етнография” (колекции „Едри тъкани”, „Дребни тъкани и плетива”, „Дърво”, „Метал”), „Обреден реквизит”, „Фолклор”, „Нумизматика” и „Най-нова история на България”.

II.5. Първоначално слепване на керамичните съдове от пещера „Улея” - находки от археологически разкопки, проведени на обекта през 2009 г., с цел публикация и предаване за консервация и реставрация – 7 броя.

II.6. Консервация на 129 културни ценности в ателието за реставрация и консервация на РИМ – Смолян.

II.7. Пренареждане след частичен ремонт на фондохранилището за научен архив.

II.8. Пренареждане на образците на фалеристиката, съхранявани в основен и спомагателен фонд на „Дарение о.з. полк. Райчо Пеев Харбалиев”.

II.9. Годишна дезинфекция и дезинсекция на фондовете и на експозиционните зали.

II.10. Периодични проверки на системите за сигурност – видео наблюдение, СОД, пожароизвестителна.

II.11. Монтиране на железни решетки на служебен източен вход и на фондови помещения с цел увеличаване степента на сигурност и охрана.

II.12. Монтиране на паник-бутон в екскурзоводско звено.

3. Експозиционна дейност

1.Новосъздадени изложби: През 2010 година от музейни екипи са разработени и представени 3 временни изложби, експонирани в залите на музея:

- „Смолян – минало и настояще”, фотодокументална и веществена изложба, посветена на 50 години от обявяването на обединения град Смолян. Изложбата е показана в първоначален вариант в сградата на Община Смолян за 18 юни, когато се навършиха 50 години от издаването на Указа на Президиума на Народното събрание на НРБ за единния град Смолян и през м. октомври в залите на музея.
 - „Дивите обитатели на Родопите” – част Втора, природонаучна изложба от препарати, фотоси и информационни материали, организирана съвместно с РИОСВ – Смолян, м. април-септември.
 - „Мънистени накити в Родопите – минало и настояще”, веществена, представяща ценни експонати от фондовете „Етнография” и „Оригинални произведения на изкуството” на музея и произведеното в музейното ателие за съвременни мънистени накити, м. октомври.
2. Гостуващи изложби: През 2010 г. в залите на музея са гостували 4 изложби:
- „Основи на българския парламентаризъм”, документална изложба на ГУА-София, по повод 3 март, Националният празник на Република България, м. февруари-март.
 - „Нишки от светлина” - оригинални образци на традиционната китайска бродерия, предоставени от културния отдел на посолството на КНР в България. Заедно с изложбата бе организиран музеен кът от документи и веществени материали, посветен на „Дружеството за българо-китайска дружба в гр. Смолян” и неговия основател и дългогодишен председател Любен Данчев – общественик и читалищен деец, м. юни-август.
 - „Икони от Родопите” – съвместна изложба на музеи и галерии от столицата и от родопската област, в която участват културни ценности от фонда на РИМ-Смолян. Куратор: Мариела Стойкова, Национален музей за българско изобразително изкуство - София, м. септември- ноември.
 - Изложба на детски пана от биоматериали „Биоразнообразието – цената на нашия живот”, организирана от Европейски информационен център „Европа Директ” – Смолян, посветена на 2010^{та} – европейската година на биоразнообразието, м. юни-септември.
3. Наши изложби, гостували на партниращи институции:
- „Наградната система на България от Освобождението до края на ХХ век”, представена в РИМ-Пазарджик, м. март.
 - „Смолян – минало и настояще”, фотодокументална част, представена в Община Смолян в рамките на Проект „Култура местно развитие” и конференция на тема „Интегриране на културните обекти в териториалните планове за местно развитие”, Смолян, м. юни.
 - Иновативни практики на включване на нематериално наследство в музейната експозиция: приложени при показа на изложбата „Мънистените накити – традиции и съвременност”, демонстрация на плетене на накити от маниста.

Продължава практиката за създаване на музейни кътове по определени теми – за традиционните празници Марта и Сурвак (в изложбените зали на музея); за национални празници и юбилейни годишнини (Ден на Съединението, Ден на независимостта, 50 години обединен град Смолян), на значими исторически събития и личности (годишнина от Балканската война, 150 години от рождението на полк. Владимир Серафимов, освободител на Смолянско); за различни градски културни инициативи (празници и годишнини на местни образователни и културни институции), в които музеят партнира.

4. Лабораторна дейност

В музея функционира ателие за консервация и почистване на етнографски и археологически материали, в което през годината са обработени предмети от метал и дърво. Има новоназначен специалист, завършил изисквано по закон образование, който се обучава практически. Досега действащият единствен специалист по консервация и реставрация отговаря за състоянието на културни ценности, участващи в наши изложби и периодично наблюдение на фондовите клетки и на експозицията.

5. Библиотека

Новопостъпилите книги за 2010 г. са общо 50 броя, като 75% са дарения или на разменни начала. Извършен е планиран абонамент за следващата 2011 г. на български специализирани издания с оглед комплектуване на периодично библиографско течение (по преценка на специалистите и съобразени с листата на абонамента на Регионална библиотека „Николай Вранчев” – Смолян) - 10 списания и 3 вестника.

Ползване на библиотеката – от специалисти на музея, преподаватели във висши и средни училища, студенти и др.: 207 заглавия.

6. Научно-изследователска дейност

За трета поредна година се провеждат редовни археологически разкопки на обект „Момчилова крепост” край с. Градът, Смолянска община, финансирани от Община Смолян, с участие на членове на клубове “Съхрани българското” в града.

Извършено е цялостно археологическо проучване на обект „Ранновизантийска базилика” – с. Гела, с цел социализация и изграждане на туристическа инфраструктура.

Започнати редовни археологически разкопки на обект „Тракийска крепост „Градището” край с. Гела.

Историческите отдели – изследване по темите: Родопите в периодичния печат през Възраждането; Родопските възрожденци – свещеници, учители и революционери; Благотворителността в Родопите; Балканската война и Освобождението на Родопите; Тютюнопроизводството в Родопите; Стопанска история; Християнски паметници на Смолянска област.

Етнография и фолклор - теренни проучвания по проект на Институт за фолклор (сега Институт по етнология и фолклористика с етнографски музей) към БАН - „Празникът на Св. св. Кирил и Методий - от национално към европейско духовно пространство. История, тенденции, перспективи” в Солун (Гърция), в Смолян и Враца.

Продължени изследвания по темите за изработка и употреба на накити от маниста; карнавални игри в Средните Родопи; култура, местни традиции и идентичност; традиционни селища от двете страни на границата България – Гърция.

Експерти археолози и етнологии в музея подготвиха разработки за значими археологически обекти и археологически артефакти от родопските музеи и за 6 регионално значими теми за Родопите в областта на етно-културното материално и нематериално наследство като ресурсен материал за разработване на продукти за специфични туристически пазари от типа на „доброволчески, академичен, научен и образователен туризъм”.

Различните по профил експерти на музея участваха в съставянето на инвентарни описи на значими за града забележителни места, институции, събития; изработиха актуални справки за тях; след дискусия и широко обсъждане в кръга на доброволци - приятели на музея, са идентифицирани 50 забележителности на град

Смолян и значими за местната общност събития, културни центрове, символи и отличия на общината, които са включени в подготвено за печат рекламно издание.

I. Публикувани статии и материали на музейни специалисти; музейни издания:

БОЯДЖИЕВ, Николай. Спасително археологическо проучване на ранновизантийска и средновековна крепост „Момчилова крепост” в м. Градище, с. Градът, общ. Смолян (първична публикация). Археологически открития и разкопки през 2009 г. С., 2010.

ДАМЯНОВ, Дамян. Спасително археологическо проучване в пещера „Улея” в землището на с. Могилица, община Смолян (първична публикация). Археологически открития и разкопки през 2009 г. С., 2010, 192-194.

DAMYANOV, Damyan. Thacian Sanctuari-Fortress at the Village of Strashimir – The Middle Rhodopes. –Thracia, 2009, 18, 451-467.

ЙОРДАНОВА, Ваня. Традиции и багри от Родопите - МЕФ. Панаир на музейните изложби. Каталог на мобилни изложби - 2010. Русе, 2010

МАРЕВА, Таня. „Песпонеделник” в Широка лъка – моментна снимка на карнавала от 2007 г. – Маскарадът и времето. Сборник доклади от научната конференция, проведена в рамките на 18 Международен фестивал на маскарадните игри „Сурва 2009”. Перник 2009, 233-250.

МАРЕВА, Таня. Маскаради в Централните Родопи – традиции и иновации. - Годишник на Департамент „Антропология” (НБУ). Т. 4, С., 2010.

<http://ebox.nbu.bg/apl2010/index.php?p=13>

ПЕТРОВА, Златка. Родоповедът-публицист Христо Попконстантинов в българската възрожденска преса. – Българският периодичен печат. Известия РИМ-Сливен. Сливен, 2010

ПЪТЕВОДИТЕЛ на Регионален исторически музей „Стою Шишков” – Смолян. (На брайлова азбука.) Пловдив, 2010

СУЛИНАДЖИЕВА, Катя. Благотворителни жестове на рода Чилови от с. Славейно, Смолянско. – Юбилеен вестник „Д-р Никола Чилов – живот и дело”. Смолян, 2010

ЧОБАНОВА, Албена. Мънистените накити – традиции и съвременност. Смолян, 2010

ЦВЕТКОВА, Йорданка, Албена ЧОБАНОВА. Наградната система на България от Освобождението до края на XX век. – МЕФ. Панаир на музейните изложби. Каталог на мобилни изложби - 2010. Русе, 2010

II. Участие в научни форуми, семинари; предадени научни статии за печат:

- един в научна конференция, организирана от НБУ, съвместно с Община Ивайловград „Градът – социални трансформации и културни практики”, с доклад на тема „Маскаради в централните Родопи – традиции и иновации” – Таня Марева, Ивайловград, м. февруари.

- двама в годишна археологическа отчетна конференция в НАИМ при БАН, с доклади за обекти: „Пещера Улея” – Дамян Дамянов; „Средновековна крепост край с. Градът, Момчилова крепост” – Николай Бояджиев, м.март.

- трима в Национална конференция „Личността в историята”, организирана от РИМ-Стара Загора, с доклади: „Христо Караманджуков – издателят на сп. „Родопа” – Йорданка Цветкова; „Николай Вранчев – преводач, издател и писател” – Катя Сулинаджиева; „Полк. Владимир Серафимов – освободителят на Родопите” – Златка Петрова, м. април.

- двама в семинар по изследователски проект „Празникът на св. св. Кирил и Методий - от националното към европейското духовно пространство. История, тенденции, перспективи”, в който РИМ-Смолян е партньор на Институт за фолклор към БАН, с доклади на тема: „Кирило-методиевски празници в Смолянско. Времеви и локални

проекции. Форма и съдържание” – Таня Марева; „Теренни проучвания в с. Върбина, с. Момчиловци и гр. Смолян” - Ваня Йорданова, София, м. април.

- един в Панел „Демонстрации „Живи съкровища” в рамките на програма „50 години обединен град Смолян” за представяне живото наследство на майсторите на родопските традиционни занаяти тъкачество, дърворезба, изработване на мънистени накити – Таня Марева, Смолян, м. юни.

- двама участие в студентски практикум и дискусии за „Разработване на ДАНО продукти за туристическите пазари” в рамките на проект „Създаване на ДАНО/ ГЕО туристически център с. Момчиловци”, с лекции за археологическото наследство – Николай Бояджиев, с лекции за етно-културна специфика и живо наследство в Родопите – Таня Марева, м. юни – юли.

- двама в Регионален форум „Образователни културни политики в пограничните райони на България” в рамките на пилотна инициатива „Култура, Образование, Младеж, Региони: Начин на живот през 2010-2014 г.”, организиран от Община Смолян, Национален фонд „Култура” и кметство Смилян, с презентация на тема „Добрите практики в музейните образователни програми” – Златка Петрова, с. Смилян, м. септември.

- един в работна среща на РИО-Смолян с директори на средишни училища в областта, с презентация за представяне на Образователна програма „Урок по българска история в музея” – Таня Марева, м. септември.

- петима в семинар - практикум на тема: „Изучаването на историята и мястото ѝ в училището”, организиран от БИД – клон Смолян, съвместно с РИМ-Смолян и ДА-Смолян. С лекция на тема „Образователни програми, предлагани от РИМ-Смолян, в помощ на обучението по история” – Таня Марева; с презентация „Как протича един „Урок по българска история в музея” – Тина Белегова; с презентация „Археологически ценности и включването им в музейните образователни програми” – Николай Бояджиев, м. октомври.

- петима в поредица семинари и работни срещи за „Разработване на ДАНО продукти за туристическите пазари” в рамките на проект „Създаване на ДАНО/ ГЕО туристически център с. Момчиловци”, м. април – декември.

- един в поредица семинари за опазване и устойчиво развитие на територии в погранични райони, в рамките на проект „Т-Т Accelerator” България-Гърция. В програмата на тренинг-семинара „Опазване и устойчиво развитие на традиционните селища с акцент развитие на туризма и повишаване на заетостта” с презентация на тема „Традиционните селища в Родопите - анализ на състояние, възможности за устойчиво развитие” – Таня Марева, м. юли - декември.

- предадена статия за печат за сборник на научна конференция, посветена на 60 години ЕИМ при БАН „Етнографският архив при РИМ „Стою Шишков” – Смолян, състояние и перспективи” – Ваня Йорданова.

- предадена статия за печат за сборник на научна конференция, посветена на 60 години ЕИМ при БАН „Средните Родопи като поле на етнологички изследвания. История, достижения, перспективи” – Таня Марева.

- предадено за отпечатване изданието „Нумизматична колекция на Регионален исторически музей – Смолян”. Авторски колектив: Николай Бояджиев, Светослава Филипова, Евгени Паунов, Алена Тончева и Иля Прокопов.

- предаден за отпечатване сборник със статии и материали” Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков” – Смолян. Том I” със следното съдържание:

Студии и статии

Дамян Дамянов – Среднородопските крепости. Смолянската крепост в местността Турлука

Златка Петрова - Учебното дело в Средните Родопи в периода 1878-1912 г.

Йорданка Цветкова – Отечественофронтовските комитети в Смолянска околия (1944-1948 г.)

Цвета Колева-Гарова - Символи и отличия на Община Смолян - възникване и развитие

Таня Марева - Кратък историографски преглед на етнографските проучвания за Средните Родопи.

Из музейните фондове

Николай Бояджиев – Средновековни монети от фонд „Нумизматика” на РИМ „Стою Шишков” - Смолян

Катя Сулинаджиева - Реликви от фонд „Нова история на България” на РИМ „Стою Шишков” – Смолян

Албена Чобанова - Образци на фалеристиката във фондовете на РИМ „Стою Шишков” - Смолян

Ваня Йорданова - Мънистени накити от фонд „Етнография” на РИМ „Стою Шишков”, Смолян

7. Научно-популяризаторска и културно-информационна дейност

Иновативни практики: 1. Включване в интернет-пространството и поддръжка сайт на институцията, представящ основната информация на два езика – български и английски: <http://museumsmolyan.eu/>

2. В изложбена дейност: В рамките на музейна изложба „Мънистени накити в Родопите – минало и настояще” е създаден филм по темата със заглавие „Как се правят мънистени накити”, съвместна продукция с Кабелна телевизия „ФОТОН – К”; разработена и отпечатана брошура „Мънистените накити – традиции и съвременност”, автор Албена Чобанова; включени демонстрации за изработване на мънистени накити от музейни експерти и лица, усвоили уменията в рамките на Ателие за направа на мънистени накити.

3. Демонстрации на нематериално наследство: организиране на демонстрации за изработване на мънистени накити по традиционна технология, възстановена успешно от музейните специалисти, са направени още в рамките на Панел „Демонстрации „Живо наследство”, програма „50 години обединен град Смолян”, Смолян, м. юни; на „Фестивал Живо наследство – 2010”, София, м. септември.

4. Експертно участие на наши специалисти при заснемане на филми: археолози за най-новите разкопки на територията на общината във филм на чешката телевизия, историци и етнологии във филм на ТВ СКАТ за културното наследство на община Смолян и във филм за „живите наследства на България” чрез технологията на изработка на мънистените накити; археолози във филм на БНТ за археологическите обекти в с. Гела, Смолянска община.

1. Посетители - 13 847 за постоянната експозиция и временните изложби на музея.

2. Изнесени беседи - 285 в експозиционните зали; 2 в града и 3 на археологически и исторически обекти на територията на общината.

3. Изготвени справки и консултации – 226 от музейните уредници и от специалистите в службите научен и технически архив, библиотека, фототека по заявка на външни заявители и за нуждите на институцията.

4. Обучение в музея:

Образователни програми, предназначени за ученици, съгласувани с Регионален инспекторат по образование – Смолян:

– Ученическа викторина на тема: „ Стою Шишков – живот и дейност”, посветена на 145 години от рождението на Стою Шишков и 75 години от създаване на музея, насочена

главно към възпитаници на училища с патрон Стою Шишков (в кв. Устово, град Смолян и в с. Търън) и към кръжочници при Обединен детски младежки център – Смолян.

– Ученически конкурс за рисунка на тема: „Полковник Серафимов – Освободителят на Родопите”, посветен на 150 годишнината от рождението на полк. Серафимов и 98 години от Освобождението на Родопите. Участници - 58 ученика от пети до осми клас от 6 училища на Област Смолян. Наградите за изявените участници в конкурса са осигурени от Ротари клуб – Смолян.

- Образователна програма „Урок по българска история в музея”, разработена в два модула, за V и за XI клас – осигурени 13 документални филми от НИМ и други институции; разработени презентация и планове за уроците, включващи въпроси, дискусии, ролеви игри на участниците; определени материалите, които да се представят заедно с урока – автентични културни ценности или копия, карти, чертежи и др.

- Образователна програма „Да опознаем природното богатство в парковите пространства на нашия град” по повод 22 април - Международния ден на Земята. Насочена към паралелки със засилено изучаване на биология в ПМГ „Васил Левски” – Смолян. Обходени са парковите пространства в административния център на града, около Културния комплекс и в площадното пространство и пешеходната зона на кв. Смолян. Идентифицирани са дървесните видове. Поставени две информационни табели при сградата на РИМ-Смолян, указващи Кедър (*Cedrus*) и Гигантска секвоя (*Sequoiadendron giganteum*).

- Музейни работилници за традиционни родопски мартеници и за традиционни родопски сурвачки. Този тип образователни програми са утвърдени за институцията. Повече от 10 години се работи по тях, като формите на работа са обогатяват и усъвършенстват.

Образователни програми, предназначени за деца и възрастни:

- „Ателие за мънистени накити”, програмата въвежда и обогатява познанията за накитите от историческа гладна точка, като част от българския народен костюм и свързаните с тях вярвания и представи; за мъниста като един от материалите за изработка на традиционни накити и запознаване с автентични образци от фонда на музея; наблюдение и усвояване на основни техники за направа на гривни и гердани от мъниста. Проведено е първо пилотно „ателие” в рамките на 15 дневен курс на обучение, в който се включиха деца и младежи от различни възрастови групи, от 10 до 18 години, момичета и момчета, също и жени, общо 26 участници.

Участие на музейни експерти във външни образователни програми:

- съвместно с младежки клуб „Млад краевед” към ГПЧЕ „Иван Вазов” в образователна програма, обвързана със запознаване с „Генеалогията” като наука и практическа дейност по родоизследване, обвързана с различни направления в музея и с отлагането на материали по темата във фондовете.

- участие в бинарен урок на тема: „Христо Ботев – толкова близък и така недостижим” по повод отбелязване рождената дата на патрона на Професионална гимназия по техника и технологии „Христо Ботев” – Смолян.

- представяне ролята на РИМ-Смолян в издирване и опазване на културното наследство на Средните Родопи и участие в представянето на древни техники за изработване на тъкани и шити изделия на българския бит в рамките на проект на ОУ „Стою Шишков” – с. Търън, Смолянска община, по програма на НФ „Култура” „Изкуството на древните майстори във виртуална работилница”.

5. „Нощ в музея” по повод 18 май, Международен ден на музеите, проведена за трети път от институцията – организирани концерти на самодейни детски състави и на рок-

група „Black Diamond” към читалище „Кирил Маджаров – 1866” – Устово; представяне на театралната постановка „Хъшове” по Иван Вазов на Драматичен театър за възрастни при читалище „Орфееви гори – 1870” - Райково; осигурени възможности за снимка за спомен с традиционни костюми.

На 18 май, Международен ден на музеите, е предложена програма по националната тема „Музеите за социална хармония”, насочена към хората в неравностойно положение, насърчаваща техния интерес и лесен достъп до културата – прожекция на филм „Да докоснеш планината”, адресиран към хора със зрителни увреждания; представяне на Пътеводителя на РИМ-Смолян, отпечатан на брайлова азбука, предназначен за незрящи; поканени за посещение групи с двигателни увреждания, които да използват възможността за придвижване в експозицията чрез специалната платформа, монтирана в музея.

6. Европейски дни на наследството – 2010, с национална тема „Биоразнообразието е живот”. Проявите, реализирани от РИМ-Смолян, включват мултимедийна презентация на идеята на движението „Европейски дни на наследството” и неговата 10-годишна история в Смолянска област; организирани посещения с беседа на природна забележителност „Чинара” в кв. Смолян.

7. Популярни статии в местни издания и интервюта на музейните специалисти - 28 броя.

8. Изнесени са 57 лекции пред ученици със специални интереси и пред студенти. Това са ученици от местни училища, предимно организирани в Клуб „Съхрани българското”, също и Клуб „Млад краевед”. Студентите са от ПУ „Паисий Хилендарски” - филиал Смолян, ВСУ „Черноризец Храбър”- филиал Смолян. Изнесени лекции по време на летните практики на студенти от СУ „Св. Климент Охридски”, специалност „Туризъм”; ПУ „Паисий Хилендарски”, специалност „Етнология; ВСУ „Черноризец Храбър”, професионално направление „Архитектура, строителство и геодезия”.

9. Разработени текстови материали и илюстрации на електронен носител по темите „3 март – национален празник на Република България” и „6 септември – Съединението”, за допълване съдържанието на „Електронен пътеводител на родолюбивия българин” – електронно информационно устройство в залите на музея.

10. Съвместни чествания на бележити исторически дати и личности с читалища, Общински комитет „Васил Левски”, Среднородопски родоизследователски клуб „Бащино огнище” и Поделение 28 330 – Смолян; с образователни звена в града и областта. Съвместни инициативи и участие в дейностите на Българско историческо дружество – клон Смолян, Тракийски научен институт – клон Смолян, Европейски информационен център „Европа Директно” - Смолян.

11. Продължава традиционната рубрика „Национален и регионален исторически календар” от радиопредавания по Кабелно радио Смолян и в Информационна агенция „Фокус” по националните теми „Бойна слава” и „Светилник”.

12. Разработка и създаване от авторски колектив на електронното издание „50 забележителни места в Смолян”, достъпно за посетителите на музея чрез „Електронен пътеводител на родолюбивия българин” – електронно информационно устройство в залите на музея.

13. Разработки на 9 нови тематични културни маршрута из града и в близките околности, предложени на потребителите чрез рекламна дуплянка и на сайта на музея.

14. Представяне на исторически и други издания и документални филми:

- Представяне на книгата „Васил Левски. Документи. Автентичен текст. Исторически коментар”, т. II. С., 2009. Издание на Общобългарски комитет „Васил Левски”. Авторски колектив: Крумка Шарова, Цветолюб Нушев и Тодорка Томова, м. май.

- Представяне на книгата на “България – Китай. Културен туризъм”, С., 2009. Автор: Соня Алексиева. Книгата е представена от автора в периода на гостуване на изложбата от китайски бродерии „Нишки от светлина”, м. юни.

14. Други в направлението:

- Подкрепа за представяне на нематериалното наследство на Средните Родопи в рамките на подготовката за Национален събор на народното творчество „Копривщица-2010”, чрез включване на експерт в журирането при първична селекция на съставите от област Смолян – Ваня Йорданова, м. април.
- Включване на експерт в комисията за област Смолян по „Живи човешки съкровища – България” за 2010 г. – Ваня Йорданова, м. април.
- Включване в Юбилейно честване на 140-годишнината от рождението на индустриалеца д-р Никола Чилов в с. Славейно, с доклад на тема „Благотворителни жестове на рода Чилови от с. Славейно, Смолянско” – Катя Сулинаджиева, м. октомври.
- Подбрани материали, подготвени илюстрации към тях и обяснителни текстове за издаване на актуален пътеводител на музеите в България – Златка Петрова, м. февруари.
- Включване на наши материали в съвместни инициативи заедно с Регионален исторически музей - Пловдив, посветени на Съединението между Княжество България и Източна Румелия (интернет-издание) и на полк. Владимир Серафимов – освободител на Средните Родопи през Балканската война (изложба в родното му село Свежен, Пловдивска област) –Златка Петрова и Катя Сулинаджиева, м. април, август.

II. Организационна дейност

По проблема за развитие на човешките ресурси и административен капацитет:

1. Проведен музеен семинар с дискусия по Закона за културното наследство и поднормативната база. Презентация на тема „За новите нормативни документи и формуляри и прилагането им в РИМ – Смолян” – Йорданка Цветкова, м. март.

2. На музейни специалисти е осигурено участие в:

- един в семинар „Информационен портал за българските НПО” по проект на Български център за нестопанско право и фондация „ПАЦЕП” с подкрепата на Тръст за гражданско общество в Централна и Източна Европа, м. февруари.

- един в българо-гръцки граждански форум, организиран от Информационните бюра на Европейския парламент за България и Гърция за дискусия по проблемите на трансграничното сътрудничество, сигурността, трудовата заетост, инфраструктурата, обучението и културата, Ксанти, Гърция, м. април.

- един в работна среща по проблемите за регистрацията на културни ценности съгласно Закона за културното наследство, организиран от Министерство на културата, София, м. април.

- двама в Национален форум на тема “Културни политики и механизми за финансиране на културни дейности” – Смолян, м. май.

- двама в 49-та Национална археологическа конференция – Несебър, м. май.

- един в годишна среща на Фондация „Работилница за граждански инициативи” за изпълнение на проекти - София, м. юли.

- един в работна среща на тема „Европейска доброволческа служба” по проект в рамките на програма „Младежта в действие”, изпълняван от сдружение „Си Ви Ес – България” - Смолян, м. ноември.

- един в семинар на тема „Как и защо да направим музеите привлекателни за децата и младите хора”, организиран от Министерство на културата, Нов български

университет, Департамент „Археология” и Национален фонд „Култура” – София, м. ноември.

- трима в семинар „Добрите практики на музеите от Южна България” - Хасково, м. ноември.

Работа по проекти:

1. Разработени през годината:

- Разработен, реализиран и отчетен проект „Мънистените накити – традиции и съвременност”, с водеща организация Клуб приятели на музея, донорска организация - Фондация „Работилница за граждански инициативи” по програма „Живо наследство” 2010, финансирана от Фондация „Америка за България”. РИМ – Смолян е партнираща организация, която изпълни всички експертни дейности и предостави помещения за реализацията на проекта.

- Съвместно с Община Смолян допълнителни разработки по проект „Проучване, реставрация, консервация и социализация на археологически обекти Калето при Смолян и Калето при с. Кошница, Смолянска община”, представени пред Програма INTERREG IV ETC Гърция – България, 2007 – 2013 г.

- Съвместно с община Смолян разработване на проект за туристически атракции на Момчилова крепост по Оперативна програма „Регионално развитие”, Мярка 3.1. Подкрепа за развитието на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура”.

- Съвместно с НИМ - София разработки по проект Culture and nature: the european heritage of sheep farming and pastoral life: C.A.N.E.P.A.L. (Култура и природа: европейското наследство в отглеждането на овце и пастирския живот).

2. Участие в проекти:

- „Празникът на Св. св. Кирил и Методий - от национално към европейско духовно пространство. История, тенденции, перспективи”, изследователски проект на Институт по фолклор към БАН, подкрепен от „Фонд за научни изследвания” - теренни проучвания в селата Момчиловци и Върбина и град Смолян, м. май-юни; работа с архивни и библиографски материали – септември-октомври.

3. Логистична подкрепа за провеждане на редовни археологически проучвания и междуведомствена комисия за територията на обекти по проект „Изследване, консервация и популяризиране на тракийска крепост „Градище” и ранновизантийска базилика, Гела, Централни Родопи, България”, Одобрен и финансиран от Исландия, Лихтенщайн и Норвегия чрез Финансовия механизъм на ЕИП, грантово споразумение № BG0050-GAE-00112-E-V1-EEA FM.

Други организационни дейности:

- Регулярно изпълняваната задача като регионална структура за методическа подкрепа на музеите и музейните сбирки в областта – дадени консултации на Музейна сбирка – с. Момчиловци, Смолянска община; Музейна сбирка – с. Широка лъка, Смолянска община; Музей на рудодобива и минното дело – Мадан.

- Участие в комисия, назначена от министъра на културата, за определяне границите, статут и режими на опазване на обект „Раннохристиянска базилика”, с. Гела, м. юни.

- Домакинство на Младежки форум „Младежки инициативи, предприемачество и устойчивост” по проект „Младите и бизнесът”, организиран от сдружение „Нови хоризонти” – Смолян, сдружение „За Земята”, Народно читалище „Бъдеще сега” и „Европа Директно” - Смолян, м. май.

- Организация по обезпечаване представянето в залите на музея на гостуваща театрална постановка на Театър на въображението „Селото, което изчезна за една нощ” в рамките на Програма „50 години обединен град Смолян”, м. юни.

III. Работа на съвещателни органи на музейните специалисти: Съвет на специалистите и Редакционно-издателски съвет. Проведени 7 заседания.

- Обсъждане и приемане на годишни отчети, планове, програми, проекти, м. януари.
- Три заседания за съставяне на първия том на „Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков” – Смолян, м. март, септември, декември.
- Две заседания за уточняване план и съдържание, разпределение на темите и приемане на статиите по изданието „50 забележителности на Смолян”, м. март, септември.
- Предложения относно новите наредби към ЗКН; предложения за промени в ЗКН и поднорамтивни актове; въпроси за разясняване механизма за действие на конкретни наредби, м. октомври.

IV. Бюджет

Регионален исторически музей „Стою Шишков” – Смолян, е юридическо лице със собствен БУЛСТАТ, второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към община Смолян – Дейност 739 „Делегирани от държавата дейности”. Бюджетната субсидия на музея за 2010 г. е в размер на 224 503 лв., в това число ФРЗ и задължителни осигурителни вноски от работодателя на стойност 163 336 лв., Издръжка на стойност 61 167 лв.

По Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги в община Смолян музеят е реализирал 8826 лв.

С Решение № 466/21.07.2010 г. на Общински съвет – Смолян, получените от допълнителна дейност средства остават в бюджета на музея.

Музеят няма не разплатени разходи към 31.12.2010 г. и завършва отчетната финансова година без задължения и с преходен остатък за 2011 г. в размер на 4000 лв.

Разработено е предложение за промени в предлаганите услуги и цени, внесено в Община Смолян за одобрение.

През отчетната 2010 г. са извършени частични одити от ДФК и Сметна палата – Пловдив, на капиталови разходи, външни услуги и текущ ремонт за период 3 години назад. Съгласно Закона за счетоводството, текущо са извършени инвентаризации, преценка на дълготрайни материални активи (сграден фонд), материални запаси и годишните инвентаризации.

Таня Марева
Директор на РИМ „Стою Шишков” – Смолян

Отчетът е разработен на база индивидуалните отчети на служителите на РИМ-Смолян, обсъден и приет от Съвета на музейните специалисти на редовно заседание, проведено на 14 януари 2011 г.

Отчетът за 2010 г., заедно с индивидуални и групови отчети по отдели и План за 2011 г. са заведени в „Научен архив” на РИМ-Смолян, Ф.III, а.е. 722.